

Financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders

Federale Overheidsdienst
Justitie

.be

VOORWOORD

Sinds 1 augustus 1985 kunnen slachtoffers van opzettelijke gewelddaden of hun verwanten de staat onder bepaalde voorwaarden om financiële hulp vragen.

Indien de dader onbekend of onvermogen blijkt, is het billijk dat de staat de slachtoffers mee vergoedt. Deze financiële tegemoetkoming zal zelden het aangerichte leed volledig kunnen goedmaken. Wel wordt getracht de geleden schade te milderen.

Dit heeft geleid tot de oprichting van de commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden en aan de Occasionele Redders. Dit administratief rechtscollege gaat na of de staat financieel kan tussenkomen en bepaalt het bedrag van deze hulp.

Sinds 25 januari 2010 is de wet inzake de financiële hulp aan slachtoffers gewijzigd. De wijzigingen willen de categorieën van onrechtstreekse slachtoffers harmoniseren. Ze willen ook de slachtoffers vrij kunnen laten in hun keuze tussen een burgerlijke procedure voor de strafrechtbank en een burgerlijke procedure voor de burgerlijke rechtbank.

Voortaan komen ook personen die illegaal op het grondgebied verblijven in aanmerking voor hulp. Daarnaast moeten ook ouders van een slachtoffer dat op het moment van de feiten minderjarig was niet langer bewijzen dat hun kind een langdurige medische of therapeutische behandeling behoeft.

Deze brochure geeft een bondig overzicht van de mogelijkheden en de voorwaarden om als slachtoffer, redder of verwant financiële hulp te krijgen.

Stefaan De Clerck
Minister van Justitie

INHOUDSTAFEL

Financiële hulp	4
Voor wie?	5
Soorten hulp	6
De voorwaarden	7
Welke schade komt in aanmerking?	8
Waar houdt de commissie verder rekening mee?	9
Wanneer en hoe het verzoek indienen?	10
Verloop van de procedure	11
Financiële hulp aan occasionele redders	12
De voorwaarden	12
Welke schade komt in aanmerking?	13
Wanneer en hoe het verzoek indienen?	13
Vergoeding van slachtoffers van feiten gepleegd in het buitenland	14
Nuttige adressen	15

Financiële hulp

Sinds 1 augustus 1985 laat de Belgische wet¹ de staat toe financiële tegemoetkoming te geven aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en, in bepaalde gevallen, aan hun verwanten.

Begin 2006 is het recht op vergoeding opengesteld voor 'occasionele redders' of hun nabestaanden.

Verder is een procedure voorzien om slachtoffers bij te staan van feiten die zich in een andere lidstaat van de Europese Unie hebben voorgedaan. Zo kunnen praktische problemen en taalbarrières in grensoverschrijdende situaties worden vermeden.

Een administratief rechtscollege, de commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden en aan de Occasionele Redders, oordeelt of de voorwaarden om van financiële hulp te genieten vervuld zijn en beslist over de toekenning en de omvang van deze hulp.

De wet voorziet de toekenning van hulp, geen schadeloosstelling. De geboden hulp berust op het idee dat de collectiviteit solidair moet instaan voor het milderen van schade die aan opzettelijke gewelddaden te wijten is.

Het betreft een louter financiële hulp. Voor psychosociale hulp kan u terecht bij de centra voor slachtofferhulp. Deze centra kunnen het slachtoffer ook bijstaan in de procedure voor de commissie.

Advocaten of andere deskundigen die meer gedetailleerde informatie en een uitvoerig overzicht van de rechtspraak van de commissie wensen, kunnen haar tweejaarlijks verslag over de werkzaamheden raadplegen².

1. De artikelen 28 tot 41 van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen (B.S., 6 augustus 1985), zoals herhaaldelijk gewijzigd, laatst bij de wet van 30 december 2009 (B.S., 15 januari 2010). U kan deze artikelen terugvinden op de website van de Federale Overheidsdienst Justitie: www.just.fgov.be (rubriek Rechtsbronnen - Geconsolideerde wetgeving).

2. Het verslag over de werkzaamheden is verkrijgbaar op het secretariaat van de commissie (het adres vindt u op blz. 15). U kan ook kennis nemen van de rechtspraak van de commissie op de website van de Federale Overheidsdienst Justitie: www.just.fgov.be (rubriek Rechtsbronnen - Rechtspraak).

Voor wie?

Wie ernstige lichamelijke of psychische schade ondervindt als rechtstreeks gevolg van een opzettelijke gewelddaad kan hulp aanvragen³.

Het gaat om opzettelijk geweld. Misdrijven uit nalatigheid of onvoorzichtigheid (zoals de meeste verkeersovertredingen) en vermogensdelicten (zoals diefstal zonder geweld of bedreiging) zijn uitgesloten.

Financiële hulp voor een minderjarig of voor een onbekwaam slachtoffer wordt door een ouder, voogd of wettige vertegenwoordiger gevraagd.

Wanneer het slachtoffer door de opzettelijke gewelddaad overlijdt, komt de familie tot en met de tweede graad (ouders, kinderen, broers, zussen, grootouders en kleinkinderen) of de personen die in duurzaam gezinsverband met het slachtoffer samenleefden, in aanmerking voor financiële hulp.

Ouders of personen die het slachtoffer onderhouden dat minderjarig is op het ogenblik van een opzettelijke gewelddaad, komen eveneens in aanmerking.

Tot slot kan financiële hulp ook worden gevraagd door familie tot en met de tweede graad van een slachtoffer dat sinds meer dan een jaar vermist is. De vermissing moet naar alle waarschijnlijkheid te wijten zijn aan de opzettelijke gewelddaad. Hetzelfde geldt voor de personen die in duurzaam gezinsverband met het slachtoffer samenleefden.

Ook als de dader onbekend blijft of niet verantwoordelijk is voor zijn daden (bv. bij een internering), kan hulp worden toegekend.

³. Artikel 31 van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen.

Soorten hulp

De commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden en aan de Occasionele Redders kan drie soorten hulp toekennen:

- › de noodhulp, toegekend zonder de afloop van het vooronderzoek en de gerechtelijke procedure af te wachten. Deze mogelijkheid geldt wanneer een vertraging bij de toekenning van de hulp een aanzienlijk nadeel zou berokkenen aan de verzoeker. Bijvoorbeeld wanneer hij over een bescheiden inkomen beschikt en door de gewelddaad met aanzienlijke medische kosten geconfronteerd wordt. Wanneer het slachtoffer de oplopende medische kosten aantoont, is er sprake van hoogdringendheid.
- › de hoofdhulp, het bedrag dat de commissie als financiële tegemoetkoming voor de geleden schade kan toekennen.
- › de aanvullende hulp, van toepassing wanneer het nadeel kennelijk toeneemt na de toekenning van de hoofdhulp.

Noodhulp geldt voor schade boven de 500 euro en is gelimiteerd tot een bedrag van 15 000 euro.

De hoofdhulp die aan een slachtoffer of zijn verwant kan worden toegekend, bedraagt maximaal 62 000 euro.

Hulp wordt pas toegekend wanneer de schade meer dan 500 euro bedraagt.

Bij de toekenning van hulp legt de commissie de modaliteiten vast. Wanneer het slachtoffer of diens verwant minderjarig is, kan de commissie bevelen om (een deel van) de toegekende hulp op een spaarboekje te storten. Dit spaarboekje dat op naam van het kind staat, zal vanaf de meerderjarigheid beschikbaar zijn.

De voorwaarden

De wet voorziet de volgende voorwaarden⁴:

- › de opzettelijke gewelddaad moet in België gepleegd zijn⁵;
- › voor het bekomen van hoofdhulp is het noodzakelijk om de resultaten van het vooronderzoek of de strafprocedure af te wachten. Twee hypothesen zijn mogelijk:
 - wanneer de dader gekend is, kan de hulp pas worden toegekend wanneer het vonnis niet meer vatbaar is voor verzet, hoger beroep of cassatie;
 - wanneer de dader onbekend blijft, is dit mogelijk na de beslissing tot seponeren, of van zodra een jaar verstreken is sinds de burgerlijke partijstelling.
- › voor noodhulp is geen beslissing vereist. Het volstaat dat de verzoeker klacht heeft neergelegd of zich burgerlijke partij heeft gesteld. De commissie zal bij het parket de nodige inlichtingen inwinnen.

Wanneer de dader niet strafrechtelijk vervolgd kan worden, bijvoorbeeld omdat hij minderjarig is, houdt de commissie daar rekening mee.

- › indien de dader gekend is, moet de verzoeker schadevergoeding gevraagd hebben. Dit kan blijken uit de burgerlijke partijstelling of de vordering voor een burgerlijke rechtbank, of eventueel uit de rechtstreekse dagvaarding van de dader.
- › de verzoeker mag geen andere mogelijkheden hebben om een gepaste vergoeding van zijn schade te bekomen. De tussenkomst van de staat is subsidiair. Zo houdt de commissie rekening met de solvabiliteit en de eventuele afbetalingen van de dader, de tussenkomst van de mutualiteit of de arbeidsongevallenverzekeraar en de eventuele vergoeding op basis van een private verzekering.

4. Artikel 31bis van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen.

5. In het buitenland gepleegde opzettelijke gewelddaden waarvan (onder meer) een militair of een politieambtenaar in dienst het slachtoffer is, worden voor de toepassing van de wet met een in België gepleegde gewelddaad gelijkgesteld.

Welke schade komt in aanmerking?

De personen die de gewelddaad hebben ondergaan, kunnen voor de volgende elementen van de geleden schade een hulp aanvragen⁶:

- › de morele schade, rekening houdend met de tijdelijke of blijvende invaliditeit;
- › de medische kosten en de ziekenhuiskosten, met inbegrip van de prothesekosten;
- › de tijdelijke of blijvende invaliditeit;
- › een verlies of vermindering aan inkomsten door de tijdelijke of blijvende arbeidsongeschiktheid;
- › de esthetische schade;
- › de procedurekosten tot een bedrag van 4000 euro⁷;
- › de materiële kosten (kledij, verplaatsingskosten, ...) tot een bedrag van 1250 euro;
- › de schade die voortvloeit uit het verlies van een of meer schooljaren.

De familie tot en met de tweede graad van een overleden slachtoffer kan hulp aanvragen voor:

- › de morele schade die gepaard gaat met het overlijden van het slachtoffer;

- › de medische kosten en de ziekenhuiskosten;
- › het verlies van levensonderhoud voor personen die op het ogenblik van de gewelddaad ten laste waren van het slachtoffer;
- › de begrafeniskosten tot een bedrag van 2000 euro;
- › de procedurekosten tot een bedrag van 4000 euro⁷;
- › de schade die voortvloeit uit het verlies van een of meer schooljaren.

De familie tot en met de tweede graad van een vermiste persoon of de ouders van een slachtoffer dat minderjarig is op het ogenblik van een opzettelijke gewelddaad kunnen hulp vragen voor:

- › de morele schade;
- › de medische kosten en de hospitalisatiekosten;
- › de procedurekosten tot een bedrag van 4000 euro⁷.

6. Artikel 32 van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen. Het gaat om limitatieve opsommingen. De commissie kan voor andere elementen van de schade geen hulp toekennen.

7. Met procedurekosten worden de eigenlijke gerechtskosten bedoeld, zoals de kosten van expertises of de uitvoeringskosten van een gerechtsdeurwaarder, voor zover deze niet gedragen worden door bijvoorbeeld een rechtsbijstandsverzekeraar. Het gaat niet om de advocatenkosten.

Waar houdt de commissie verder rekening mee?

De commissie gaat na of aan de wettelijke voorwaarden is voldaan. Is dit het geval, oordeelt ze over de toekenning en de omvang van de hulp.

De commissie houdt rekening met⁸:

- › het gedrag van de verzoeker of van het slachtoffer indien dit gedrag rechtstreeks of onrechtstreeks heeft bijgedragen tot het ontstaan van de schade of de toename ervan;
- › de eventuele onderlinge relatie tussen de verzoeker of het slachtoffer en de dader.

De commissie kan de stukken of inlichtingen opvragen die ze nuttig acht. Zo kan ze bij het parket het afgesloten strafdossier opvragen of inlichtingen inwinnen over de professionele, financiële en sociale toestand van de verzoeker en de dader. Ze kan de Gerechtelijke Geneeskundige Dienst de opdracht geven om het slachtoffer te onderzoeken en de letsels te omschrijven. Dit onderzoek is gratis⁹.

De commissie kan geen strafonderzoek voeren want dit behoort niet tot haar bevoegdheid. Ze moet zich schikken naar de definitieve beslissing op strafgebied. Zo kan ze bij vrijspraak niet oordelen dat de tegenpartij toch schuldig zou zijn. De beslissing van de rechter over de vordering tot schadevergoeding is niet bindend voor de commissie, maar zal doorgaans als uitgangspunt genomen worden.

⁸. Artikel 33 van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen.

⁹. Artikel 34.

Wanneer en hoe het verzoek indienen¹⁰?

Het verzoekschrift wordt bij het secretariaat van de commissie neergelegd of per aangetekende brief toegestuurd. Bij het secretariaat kan u een voorgedrukt aanvraagformulier bekomen¹¹.

Het verzoek om hulp moet binnen de drie jaar worden ingediend.

Deze termijn loopt, naargelang het geval, vanaf:

- › de eerste beslissing tot seponeren;
- › de beslissing van het onderzoeksgerecht;
- › de dag waarop op strafgebied definitief een uitspraak viel, of de dag, indien van latere datum, waarop uitspraak is gedaan over de burgerlijke belangen of de dag waarop de burgerlijke rechtbank definitief uitspraak deed over de toerekening van of over de vergoeding van de schade.

U beschikt dus over een termijn van drie jaar om een verzoekschrift in te dienen. De vervaltermijn loopt vanaf de dag dat er een beslissing is gevallen. De beslissing dient evenwel definitief te zijn.

Voor noodhulp is geen beslissing vereist. Noodhulp kan gevraagd worden van zodra de verzoeker zich burgerlijke partij heeft gesteld of klacht heeft neergelegd.

De verzoeker kan aanvullende hulp vragen voor zover dit gebeurt binnen de tien jaar vanaf de dag waarop de hoofdhulp vereffend is.

Het verzoekschrift omvat een korte beschrijving van de gewelddaad, van de schade en van de middelen om schadevergoeding te bekomen. Het raamt de verschillende elementen van de schade waarvoor hulp gevraagd wordt. Het verzoekschrift dient gepaard te gaan met een kopie van de rechterlijke beslissingen en de stukken tot staving.

¹⁰ Artikels 31bis, 3° tot 6° en 34bis.

¹¹ Het adres van het secretariaat van de commissie vindt u op blz. 15 of op de website van de FOD Justitie www.just.fgov.be.

Verloop van de procedure¹²

Na ontvangst van het verzoekschrift opent het secretariaat van de commissie een dossier.

Het secretariaat bereidt de dossiers voor, vult ze aan en maakt in elke zaak een verslag op. Het verslag omvat een beknopte weergave van de feitelijke gegevens en de genomen rechterlijke beslissingen. Het geeft eventueel aan welke gegevens nog ontbreken en welke wettelijke voorwaarden (nog) niet vervuld lijken te zijn.

Zowel de verzoeker als de afgevaardigde van de minister van Justitie kunnen schriftelijk hun opmerkingen formuleren. De afgevaardigde van de minister waakt over een correcte toepassing van de wettelijke voorwaarden.

De commissie hoort de verzoeker indien hij daar schriftelijk heeft om gevraagd of indien de commissie dit noodzakelijk acht. Hij kan zich laten bijstaan of vertegenwoordigen door een advocaat. Hij kan zich ook kosteloos laten bijstaan door een vereniging die hiertoe door de koning is erkend.

Elke kamer van de commissie bestaat uit drie personen: een magistraat die de kamer voorzit, een advocaat en een ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Financiën of Volksgezondheid of andere personen die door de koning aangewezen werden wegens hun bijzondere bekwaamheid.

De beslissing wordt per post bekendgemaakt. Binnen de dertig dagen is een cassatieberoep mogelijk bij de Raad van State, onder meer wegens overtreding van de wet. Hiervoor raadpleegt u best een advocaat.

¹². Artikel 34ter tot sexies.

Financiële hulp aan occasionele redders

Wie schade heeft geleden door hulp te bieden aan een slachtoffer van een opzettelijke gewelddaad of aan een persoon wiens leven in gevaar was, kan eveneens hulp aanvragen. Het gaat om een vrijwillig reddend optreden, buiten het kader van een professionele hulpdienst of een vereniging die hulp en bijstand verleent.

Bij een overlijden kunnen familieleden tot de tweede graad inbegrepen hulp krijgen.

De voorwaarden

Het reddend optreden moet op Belgisch grondgebied hebben plaatsgevonden.

De occasionele redder heeft schade geleden door:

- vrijwillig hulp te bieden aan een slachtoffer van een opzettelijke gewelddaad of van de ontploffing van een oorlogs- of valstriktuig;
- een persoon te redden van wie het leven in gevaar was.

De redder heeft geen andere mogelijkheden om een gepaste schadevergoeding te bekomen. De commissie houdt onder meer rekening met de solvabiliteit en betalingen van de aansprakelijke, de tussenkomst van de mutualiteit en de vergoeding op basis van een private verzekering.

Welke schade komt in aanmerking?

Dezelfde schadeposten als deze voorzien voor de slachtoffers en hun familie.

Wanneer en hoe het verzoek indienen?

Het verzoek om hulp moet binnen de drie jaar worden ingediend vanaf de dag waarop de schade zich heeft voorgedaan.

Occasionele redders kunnen na de reddingsdaad ook noodhulp aanvragen. Aanvullende hulp kan binnen de tien jaar, vanaf de dag waarop de hulp is vereffend, worden aangevraagd.

Voor het overige is de procedure dezelfde als die voor slachtoffers van gewelddaden.

Vergoeding van slachtoffers van feiten gepleegd in het buitenland

Indien de feiten zich in het buitenland hebben afgespeeld, is de overheid van de betrokken staat bevoegd om een vergoeding, gelijkaardig aan de financiële hulp, toe te kennen. Het slachtoffer moet zich dus tot deze buitenlandse overheid wenden.

Indien de opzettelijke gewelddaad zich op het grondgebied van een andere lidstaat van de Europese Unie heeft voorgedaan en indien het slachtoffer meestal in België verblijft, kan de commissie hem bijstaan in zijn vraag om een vergoeding bij de bevoegde overheid.

In dat geval verstrekt het secretariaat van de commissie essentiële informatie over de mogelijkheden om een vergoeding te vragen in de lidstaat waar de gewelddaad is gepleegd. Het zorgt ook voor de noodzakelijke aanvraagformulieren. Het slachtoffer krijgt indien gewenst informatie over de manier waarop het verzoekschrift moet worden ingevuld, en over de vereiste bewijsstukken.

Indien de gewelddaad op het grondgebied van België plaatsvond en het slachtoffer meestal in een andere lidstaat van de Europese Unie verblijft, kan hij zich laten bijstaan door een instantie die is aangeduid door die lidstaat.

De lijst van de beslissende en bijstandverlenende overheden of instanties vindt u op de website van de Europese Unie: <http://ec.europa.eu/civiljustice>, rubriek 'Schadeloosstelling van slachtoffers van misdrijven'.

Nuttige adressen

Commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden en aan de Occasionele Redders

Postadres:

Waterloolaan 115
1000 Brussel

Lokalen:

Hallepoortlaan 5-8
1060 Brussel

Tel.: 02 542 72 18 - 02 542 72 29 - 02 542 72 36

commissie.slachtoffers@just.fgov.be

De contactgegevens van de Nederlandstalige Centra voor Algemeen Welzijnswerk met diensten Slachtofferhulp vindt u terug op de website van de FOD Justitie: www.just.fgov.be, rubriek 'Justitie van A tot Z', Financiële hulp aan slachtoffers.

